

References:

1. Varnalij Z. S. Male pidpriemnytstvo Ukrainy: monitorynh, infrastruktura, kadry / Z. S. Varnalij ; NDI pryvatnoho prava i pidpriemnytstva Akademii pravovykh nauk Ukrainy. – K. : NDI pryvatnoho prava i pidpriemnytstva APrN Ukrainy, 2008. – 60 p.
2. Zakon Ukrainy “Pro derzhavnu pidtrymku maloho pidpriemnytstva” vid 19 zhovtnia 2011 r. № 2063-III // Ofitsijnyj visnyk Ukrainy. – 2012 (01 hrud.) – № 46. – St. 1977.
3. Kashuba Ya. M. Dozvil'na systema ta rehuliatorna polityka na mistsevomu rivni : [dovidnyk] / Ya. M. Kashuba, S. Ya. Kulyna, V. V. Faliuta ; Predstavnytstvo Derzhavnoho komitetu Ukrainy z pytan' rehuliatornoj polityky ta pidpriemnytstva u L'vivs'kij oblasti ; HO “Inovatsijnyj fond”. – L. : PAIS, 2007. – 244 p.
4. Pokropyvnyj S. F. Rehuliuвання terytorial'noho rozvytku : stratehiia i efektyvnist' / S. F. Pokropyvnyj , V. M. Kolot. – K. : KNEU, 2003. – 352 p.
5. Savchenko V.E. Porivniannia rozvytku maloho pidpriemnytstva u krainakh YeS ta v Ukraini / V.E. Savchenko, D. V. Liapina . – K. : In-t Konkurentnoho Suspil'stva, 2009. – pp. 6 -11.
6. Chumachenko N. H. Ocherky po ekonomyke rehyona / N. H. Chumachenko. – K. : Nauk. dumka, 1995. – 338 s.
7. Shumpeter J. A. Teoryia ekonomycheskoho razvytyia / J. A. Shumpeter. – M., 1982. – 176 p.

УДК 336.743

Клименко О.М.,
к.держ.упр., доцент,
доцент кафедри державних та місцевих фінансів,
Академія муніципального управління, м. Київ

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ

Анотація. У публікації проаналізовано адміністративні та економічні інструменти реалізації валютної політики НБУ. Зроблено висновок, що адміністративні інструменти валютної політики у вигляді політики валютних обмежень мають суттєвий вплив на динаміку обмінного курсу гривні. Найбільш дієвими економічними інструментами впливу на валютний курс в Україні є девізна політика

Ключові слова: валютна політика, інструменти валютної політики, валютний курс, валютні інтервенції.

Клименко О.Н.,
к.н.гос.упр., доцент,
доцент кафедри Государственных и местных финансов,
Академия муніципального управления, г. Киев

ИНСТРУМЕНТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ВАЛЮТНОЙ ПОЛИТИКИ НБУ

Аннотация. В публикации проанализированы административные и экономические инструменты реализации валютной политики НБУ. Сделан вывод о том, что административные инструменты валютной политики посредством политики валютных ограничений, имеют существенное влияние на динамику обменного курса гривны. Наиболее действенным экономическим инструментом влияния на валютный курс в Украине является девизная политика

Ключевые слова: валютная политика, инструменты валютной политики, валютный курс, валютные интервенции.

Klymenko Oksana, Ph.D.
assistant professor of Department of State and local finance
Academy of Municipal Administration, Kiev

INSTRUMENTS FOR REALIZATION CURRENCY POLICY OF THE NBU

Annotation. Currency state policy as one of the main forms of regulation of foreign economic relations becomes crucial in the practical implementation of state influence on the course of all business processes in order to implement the strategy of economic development in Ukraine.

Instruments currency state policy is divided into administrative and economic. Administrative currency policy instruments include a set of measures of legal regulation of various aspects of the foreign exchange market and the activities of its members. The main focus of the administrative regulation currency transactions is the policy of currency restrictions.

Economic instruments currency policy involve the use of various incentives for economic interest of market actors in the implementation of certain currency transactions in order to influence the dynamics of the exchange rate and other macroeconomic parameters of the national economy.

One of the most important economic instruments for realization currency policy of the central bank is devises policy. Devises policy is conducted in the form of foreign exchange intervention. Currency intervention - is the direct intervention of the central bank in the foreign exchange market in order to regulate the national currency through purchases and sales of foreign currencies.

National Bank of Ukraine in 2013 has sold currency on the interbank market at \$ 3.146 billion more than bought, which is 2.4 times less than in 2012 (\$ 7,499 billion). Overall for the past year has bought currency at the National Bank \$ 1.115 billion sold - at \$ 4.261 billion, which is less in comparison with those of 2012, 3.9 and 2.8 times, respectively.

In November 2013 in order to preserve equilibrium in the foreign exchange market of Ukraine to the 17 of May 2014 was extended to the requirements for the mandatory sale of foreign exchange earnings in the interbank currency market of Ukraine and reduce settlement terms of export-import operations

Exchange rate policy of the National Bank of Ukraine in 2012 - 2013 years was intended to maintain a balance in the foreign exchange market. The official exchange rate against the U.S. dollar during 2013 has not changed. Fluctuations in exchange rate of hryvnia during the year were moderate.

The survey results allowed to establish that the administrative instruments currency policy have a significant impact on the dynamics of the exchange rate. The most effective economic instruments to influence the exchange rate in Ukraine is devises policy.

Keywords: currency policy, instruments currency policy, exchange rate, currency interventions.

Постановка проблеми. Розвиток валютного ринку та ефективна організація валютних відносин в Україні визначаються необхідністю їх належного регулювання з боку держави, зокрема центрального банку. Ключовим місцем у цьому процесі є механізми реалізації валютної політики, що охоплює всі необхідні важелі впливу на валютні відносини і є одним із найважливіших елементів у загальній системі заходів щодо підтримання макроекономічної стабільності в країні, стимулювання економічного зростання та підвищення добробуту населення. Валютна політика, як одна з головних форм регулювання зовнішньоекономічних відносин, набуває ключового значення у практичній реалізації державного впливу на перебіг усіх господарських процесів з метою реалізації стратегії економічного розвитку в Україні. Зазначені обставини визначають актуальність дослідження інструментів реалізації валютної політики в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження наукової проблематики валютної політики зробили такі відомі зарубіжні вчені, як А.Браун, Ф.Грехем, Б.Ейхенгрін, Дж.Інгрем, Г.Кассель, Дж.М.Кейнс, Дж.Локк, Ф.Махлуп, Р.Манделл, М.Обстфельд, Дж.Робінсон, Дж.Сакс, П.Самуельсон, І.Фішер, Дж.Флемінг, М.Фрідмен, А.Хансен та ін.

Теоретичні концепції методологічних та інституційних аспектів розвитку інструментів валютної політики в Україні досліджені у роботах таких вітчизняних науковців, як О.Береславської, Ю.Василенка, П.Дзюби, Ф. Журавка, О. Косминої, С.Лисюка, Ю.Лукашина, В.Мазуренка, М.Савлука, О.Сльозко, В.Стельмаха, О.Чугаєва, В.Шевчука, В.Шевченка, Т.Шемет, О.Щербакової, В.Ющенко, С.Яременка та ін.

Метою статті є аналіз інструментів валютної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інструменти валютної політики держави поділяють на адміністративні та економічні. Адміністративні інструменти валютної політики передбачають сукупність заходів із нормативно-правового регулювання різних аспектів функціонування валютного ринку країни та діяльності його учасників. Адміністративні інструменти є необхідним доповненням економічних важелів реалізації валютної політики. Основним напрямом адміністративного регулювання валютних операцій є політика валютних обмежень [1].

В Україні основними законодавчими актами, що регламентують діяльність валютного ринку і валютні операції економічних агентів, є:

- Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю»;

- Закон України «Про Національний банк України»;
- Закон України «Про банки і банківську діяльність»;
- Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті».

Крім того, нормативну базу, що формує систему валютних обмежень, утворює сукупність відповідних постанов Національного банку України.

Економічні інструменти валютної політики передбачають використання різноманітних засобів стимулювання економічної зацікавленості суб'єктів ринку у здійсненні тих чи інших валютних операцій з метою впливу на динаміку обмінного курсу та інші макроекономічні параметри розвитку національного господарства.

До основних економічних інструментів реалізації валютної політики центрального банку належать:

- девізна політика;
- диверсифікація валютних резервів;
- регулювання режиму валютного курсу;
- девальвації і ревальвації валют [1].

Одним з найважливіших економічних інструментів реалізації валютної політики центрального банку є девізна політика. Девізна політика – це інструмент валютної політики, сутність якого полягає у впливі на обмінний курс національної валюти через купівлю-продаж державними органами (центральними банками) іноземної валюти (девізів) [2].

Девізна політика проводиться у формі валютних інтервенцій. Валютна інтервенція – це пряме втручання центрального банку в операції на валютному ринку з метою регулювання курсу національної валюти через операції з купівлі-продажу іноземних валют [3].

Механізм валютної інтервенції передбачає залучення до відповідних операцій на валютному ринку кола комерційних банків, які виконують роль свого роду первинних дилерів на ринку, поширюючи ефект від валютних інтервенцій центрального банку через власні валютні операції зі своїми клієнтами та з іншими банками на загальну динаміку обмінного курсу. У більшості випадків об'єктом купівлі-продажу національної валюти в обмін на іноземну у процесі валютних інтервенцій є долар США, крім того сьогодні також зростає роль євро.

Основними принципами проведення валютних інтервенцій центральним банком є:

- центральні банки не здійснюють котирування свого власного курсу купівлі-продажу валюти, а виступають у ролі рівноправних суб'єктів ринку, що визначає виключно економічний характер впливу девізної

політики;

– операції центрального банку мають бути достатньо передбачуваними для всіх учасників ринку, що означає його участь у купівлі-продажу валюти з метою підтримання її курсу, керуючись тими цілями і завданнями валютної політики, які заздалегідь декларовані центральним банком у відповідних документах;

– у процесі інтервенцій на внутрішньому валютному ринку купівля-продаж національної грошової одиниці проводиться переважно за одну іноземну валюту (як правило, за долар США);

– валютні інтервенції здійснюються виключно на ринкових засадах, що передбачає продаж центральним банком валюти тим суб'єктам ринку, які готові сплачувати за конкретних обставин найвищу ціну, і купівлю валюти у тих, хто готовий продавати її за найнижчою ціною [1].

Золотовалютні резерви країни є основним джерелом коштів для проведення валютних інтервенцій. Зміна їх обсягів може відображати масштаби державного втручання у процес формування обмінних курсів на валютному ринку.

Валютні інтервенції не можуть бути ефективним інструментом валютної політики в періоди валютних криз і нестабільної фінансової ситуації в країні. Проте вони є досить дієвим засобом впливу на обмінний курс національної валюти при поточному регулюванні центральним банком валютних відносин, особливо коли перебіг господарських процесів у країні відзначається достатнім рівнем стабільності [3].

За порівняно коротку історію становлення і розвитку валютного ринку України офіційні інтервенції НБУ стали чи не єдиним інструментом регулювання попиту і пропозиції іноземної валюти, включаючи процедуру встановлення офіційного валютного курсу.

Що стосується останніх тенденцій у сфері інтервенційної політики Національного банку України, то у серпні 2005 року Правління НБУ прийняло ряд постанов щодо подальшої лібералізації валютного ринку, що надало можливість оптимізувати процес проведення торгів на міжбанківському валютному ринку, обмеживши втручання в нього Національного банку. Тепер НБУ повинен здійснювати інтервенції на міжбанківському валютному ринку тільки для того, щоб нівелювати значні коливання обмінного курсу гривни щодо іноземних валют [3].

Динаміку валютних інтервенцій Національного банку України за період 2012-2013 рр. наведено в таблиці 1 [4].

Національний банк України в 2013 році продав валюти на міжбанківському валютному ринку на \$ 3,146 млрд. більше, ніж купив, що в 2,4 рази менше, ніж у 2012 році (\$ 7,499 млрд.). В цілому за минулий рік НБУ купив валюту на \$ 1,115 млрд., продав - на \$ 4,261 млрд., що менше в порівнянні з аналогічними показниками 2012 року в 3,9 і 2,8 рази відповідно.

Таблиця 1

Операції НБУ на міжбанківському ринку, млрд. доларів

2013	Купівля НБУ	Продаж НБУ	сальдо	2012	Купівля НБУ	Продаж НБУ	сальдо
Січень	26,4	322,8	- 296,4	Січень	10,8	904,4	- 893,6
Лютий	363,4	586,7	- 223,3	Лютий	190,8	304,3	- 113,5
Березень	188,6	496,1	- 307,5	Березень	152,5	-	152,5
Квітень	40,0	233,6	- 193,6	Квітень	303,5	-	303,5
Травень	395,3	-	395,3	Травень	407,7	453,0	- 45,3
Червень	101,2	-	101,2	Червень	584,5	1 288,5	- 704,0
Липень	-	-	-	Липень	250,0	1 484,9	- 1 234,9
Серпень	-	-	-	Серпень	1 054,0	618,1	435,9
вересень	-	582,5	- 582,5	Вересень	331,6	1 842,9	- 1 511,3
Жовтень	-	297,2	- 297,2	Жовтень	460,0	2 256,6	- 1 796,6
Листопад	-	799,6	- 799,6	Листопад	613,5	2 272,1	- 1 658,6
Грудень	-	942,0	- 942,0	Грудень	6,6	439,7	- 433,1
Всього	1 114,9	4 260,5	- 3145,6	Всього	4 365,5	11 864,5	- 7 499,0

Чисті інтервенції НБУ на підтримку гривні в грудні-2013 склали \$ 942 млрд., що в 2,2 рази перевищує аналогічний минулорічний показник і на 17,8% - сальдо інтервенцій у листопаді.

Загальний обсяг операцій з безготівковою валютою на міжбанку (з урахуванням операцій Державної казначейської служби) в грудні 2013 склав \$ 79,862 , що на 29,2 % більше , ніж у листопаді .

Валютно-курсова політика Національного банку України в 2012 - 2013 роках була спрямована на підтримку рівноваги на валютному ринку. Офіційний курс гривні до долара США упродовж 2013 року не змінився. Коливання ринкового курсу гривні упродовж року були помірними.

Динаміку офіційного курсу гривні до долара США наведено на рисунку 1.

Ситуація на готівковому сегменті валютного ринку в 2013 році формувалася під впливом цінової стабільності на споживчому ринку, відповідного зниження інфляційних очікувань населення та бізнесу й упорядкування обігу іноземної валюти на поточних рахунках фізичних осіб. У результаті чистий попит на готівкову валюту значно зменшився порівняно з попереднім роком. У вересні спостерігалось сезонне зростання попиту, яке у листопаді – грудні було підсилене негативними ринковими очікуваннями через дестабілізацію суспільно-політичної ситуації в Україні. Як результат – обмінний курс гривні до долара США на готівковому ринку протягом грудня знизився на 0,55%, у цілому з початку року – на 2,39% – до 828,23 грн. за 100 дол. США.

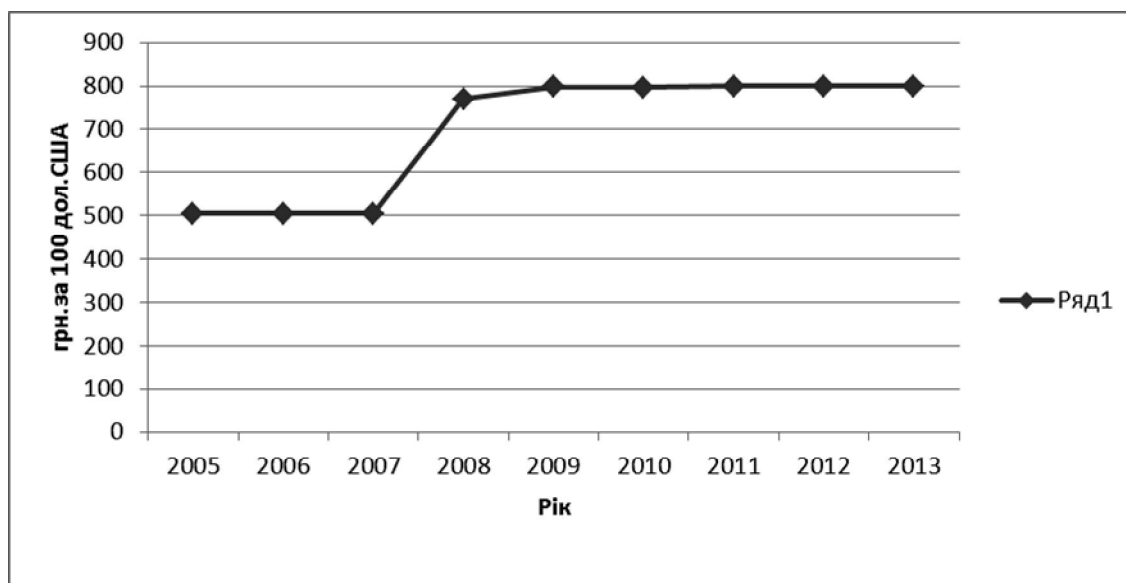

Рис. 1 Офіційний курс гривні до долара США на кінець періоду, грн. за 100 дол. США

Курсова динаміка гривні до євро упродовж року визначалася коливаннями цієї валюти на міжнародних ринках. Офіційний курс гривні відносно євро за підсумками 2013 року знизився на 4,79% – до 1 104,15 грн. за 100 євро [4].

У грудні 2013 року РЕОК гривні підвищився на 0,4% порівняно з листопадом. Здебільшого це було зумовлено змінами в динаміці номінального ефективного обмінного курсу гривні, який посилювався на 0,3% переважно у зв'язку із зміцненням гривні відносно російського та білоруського рубля, чеської крони тощо. Відносно грудня 2012 року РЕОК гривні знизився на 0,4%.

На МВРУ коливання курсу гривні до долара США упродовж року були помірними завдяки тому, що попит і пропозиція іноземної валюти на безготівковому ринку були в цілому врівноважені. Цьому сприяли заходи Національного банку України, спрямовані на зниження рівня доларизації економічних відносин і обов'язковий продаж надходжень в іноземній валюті у вигляді валютної виручки резидентів від продажу товарів за зовнішньоекономічними договорами на МВРУ. За цих умов обмінний курс гривні до долара США на міжбанківському ринку протягом грудня знизився на 0,01%, а за підсумками 2013 року – на 1,23% – до 815,08 грн. за 100 дол. США [4].

В листопаді 2013 р. з метою збереження рівноваги на валютному ринку України до 17 травня 2014 року було подовжено дію вимог щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті на міжбанківському валютному ринку України та зменшення термінів розрахунків за експортно-імпортними операціями, що довели свою

ефективність упродовж року.

Термін розрахунків за експортно-імпортними операціями залишився 90 календарних днів.

Обов'язковому продажу на міжбанківському валютному ринку підлягають:

– 50% надходжень із-за кордону в іноземній валюті на користь юридичних осіб, які не є уповноваженими банками, фізичних осіб – підприємців, іноземних представництв (крім офіційних представництв) на рахунки, відкриті в уповноважених банках для ведення спільної діяльності без створення юридичної особи, а також на рахунки резидентів, відкриті за межами України на підставі індивідуальних ліцензій Національного банку;

– надходження із-за меж України в іноземній валюті на користь фізичних осіб (резидентів і нерезидентів) у сумі, що дорівнює або перевищує в еквіваленті 150 000 гривень за місяць [4].

Висновки. Результати дослідження дозволили констатувати, що адміністративні інструменти валютної політики у вигляді політики валютних обмежень, які передбачають встановлення законодавчих і нормативних правил щодо заборони, лімітування і регламентації операцій резидентів і нерезидентів із валютою та валютними цінностями, мають суттєвий вплив на динаміку обмінного курсу гривні. Найбільш дієвими економічними інструментами впливу на валютний курс в Україні є девізна політика. Незважаючи на низку заходів щодо лібералізації валютного ринку та зменшення ролі центрального банку на ньому, НБУ продовжує використовувати девізну політику як основний інструмент регулювання валютного курсу гривні.

Для ефективною реалізації валютної політики в умовах глобалізації економічних процесів необхідно здійснювати валютне регулювання відповідно до стану економічного розвитку країни, що забезпечить мінімізацію негативного впливу внутрішніх та зовнішніх шоків і сприятиме її сталому економічному розвитку. Важливим завданням для НБУ є розробка середньострокової стратегії валютної політики із чітким визначенням курсових орієнтирів, інструментів забезпечення валютної стабільності.

Використані джерела інформації:

1. Журавка Ф.О. Валютна політика в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія / Ф.О. Журавка. – Суми : Ділові перспективи : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 334 с.
2. Щербакова О. Валютна політика Національного банку України / Щербакова О. // Вісник Національного банку України. – 2007. – №6. – С. 6-9.
3. Космина О.М. Валютна інтервенція як інструмент валютно-курсової політики [Електронний ресурс] / О.М. Космина, Р.Ю. Шевчук. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/3_109360.doc.htm.
4. <http://www.bank.gov.ua/>

References:

1. Zhuravka F.O. Valiutna polityka v umovakh transformatsijnykh zmin ekonomiky Ukrainy : monohrafiia / F.O. Zhuravka. – Sumy : Dilovi perspektyvy : DVNZ “UABS NBU”, 2008. – 334 p.
2. Scherbakova O. Valiutna polityka Natsional'noho banku Ukrainy / Scherbakova O. // Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy. – 2007. – №6. – pp. 6-9.
3. Kosmyna O.M. Valiutna interventsiiia iak instrument valiutno-kursovoi polityky [Elektronnyj resurs] / O.M. Kosmyna, R.Yu. Shevchuk. – Rezhym dostupu : http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/3_109360.doc.htm.
4. <http://www.bank.gov.ua/>

УДК 334.02

*Коварш І.С.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту
Академії муніципального управління*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті проаналізована модель процесу менеджменту продажу, досліджена організаційна структура торговельного підприємства з продажу продовольчих товарів, а також розглянуті принципи побудови управління комерційною діяльністю.

Ключові слова: комерція, комерсант, гендель, інформація, комерційна діяльність, кон'юнктура ринку, тендер, система управління.

*Коварш І.С.,
к.э.н., доцент кафедры менеджмента
Академии муниципального управления*

ОСОБЕННОСТИ И ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ КОММЕРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация. В статье была проанализирована модель процесса менеджмента продаж, а так же исследована организационная структура торгового предприятия по продаже продовольственных товаров, в статье были рассмотрены принципы построения управления коммерческой деятельностью.

Ключевые слова: коммерция, коммерсант, гендель, информация, коммерческая деятельность, конъюнктура рынка, тендер, система управления.

*Kovarsh Iryna, Ph.D.
assistant professor of Department of Management,
Academy of Municipal Management, Kiev*

FEATURES AND PROBLEMS OF MODERN BUSINESS